

Επιστημονικό Άρθρο

Ο Καποδίστριας στη Βιέννη: Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και «Η Ελληνική Επανάσταση»

Ουτκού Οζέρ

Ερευνήτρια, Αθηναϊκό Ίδρυμα Παιδείας και Έρευνας &
Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

Η ελληνική επανάσταση του 1821 ξέσπασε σε μια εποχή που τα ευρωπαϊκά κράτη προσπαθούσαν να αποκαταστήσουν την προ-επαναστατική Ευρώπη. Οι κανόνες της αποκατάστασης αποφασίστηκαν στο Συνέδριο της Βιέννης και δεν περιελάμβαναν ούτε συμπάθεια ούτε ανοχή για επαναστατικές ιδέες και κινήματα. Η ενσάρκωση αυτών των κανόνων ενσωματώθηκε στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία. Η εφαρμογή της καθώς και η προστασία της ανατέθηκαν στις Μεγάλες Δυνάμεις υπό την Ιερή Συμμαχία, την Τετραπλή Συμμαχία και την Πενταπλή Συμμαχία. Ένας από τους δημιουργούς αυτού του συστήματος ήταν ο Ιωάννης Καποδίστριας, τότε υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας και μελλοντικός κυβερνήτης του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να αναλύσει τη θέση, τον ρόλο και τις ιδέες του Καποδίστρια στο πλαίσιο του συνεδρίου ως υπουργός της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, μέχρι την αποχώρησή του από αυτό το αξίωμα λόγω των γεγονότων της ελληνικής επανάστασης και των απαιτήσεων των συμμάχων.

Λέξεις κλειδιά: Ιωάννης Καποδίστριας, Συνέδριο της Βιέννης, Ευρωπαϊκή Συμφωνία, ελληνική επανάσταση, Ελλάδα, Ρωσία

Εισαγωγή

Το Συνέδριο της Βιέννης είναι ένα καθοριστικό γεγονός στην ευρωπαϊκή ιστορία. Ακολούθησε τους Ναπολέοντειους Πολέμους - και τη Γαλλική Επανάσταση - και στόχευε να αποκαταστήσει τον κόσμο που υπήρχε πριν από αυτούς. Αυτό σφράγισε τους όρους προστασίας του παλαιού καθεστώτος και η στάση ενάντια στον εθνικισμό και τα εθνικιστικά κινήματα ήταν ίσως ο πιο σημαντικός από αυτούς τους όρους. Ο εθνικισμός αμφισβητούσε την ύπαρξη των βασιλικών καθεστώτων που κυβερνούσαν την Ευρώπη για αιώνες. Αντί των «θεϊκών» δικαιωμάτων αυτών των πολιτών έναντι των άλλων, ο εθνικισμός, τουλάχιστον αρχικά, έφερε τη δημοκρατική αντίληψη ότι έπρεπε να είναι αυτοί οι «άλλοι» -οι πολίτες- που θα καθορίζουν και θα νομιμοποιούν τους ηγέτες τους. Αυτοί οι πολίτες, ακόμη και όταν συμφωνούσαν με την ιδέα ενός βασιλιά, ήθελαν έναν δικό τους βασιλιά, σ' ένα δικό τους κράτος αντί να βρίσκονται υπό ξένη κυριαρχία. Οι σύμμαχοι είχαν πολεμήσει εκτός από τον Ναπολέοντα και τη γαλλική κυριαρχία και αυτές τις ιδέες, οι οποίες θα μπορούσαν να καταρρίψουν τα ίδια τους τα κράτη. Αλλά πολύ σύντομα έγινε σαφές ότι αυτό δεν θα ήταν ούτε

εύκολο, ούτε καν εφικτό. Επαναστατικά κινήματα άρχισαν να εμφανίζονται σε όλη την Ευρώπη. Ένα από αυτά τα κινήματα, ήταν η ελληνική επανάσταση του 1821. Και ο άνθρωπος που θα γινόταν ο πρώτος κυβερνήτης του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους ήταν στο συνέδριο: ο Ιωάννης Καποδίστριας, Έλληνας από την Κέρκυρα, που ήταν τότε ένας από τους υπουργούς Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Ο Καποδίστριας εισήλθε στη ρωσική διπλωματική υπηρεσία το 1809. Όταν βρισκόταν στις υπηρεσίες του Τσάρου, αφιερώθηκε με όλο του το είναι στα συμφέροντα αυτής της χώρας. Αλλά παράλληλα, δεν εγκατέλειψε δύο στόχους: τις φιλελεύθερες ιδέες του και την ιδέα μιας ανεξάρτητης Ελλάδας. Πίστευε ότι η θέση του στην υπηρεσία του Τσάρου, θα τον βοηθούσε να τους πετύχει. Καθώς ο Αλέξανδρος Α΄, θεωρούσε τον εαυτό του άνδρα φιλελεύθερων ιδεών, αυτή η συνεργασία φαινόταν να είναι βολική. Η Grimsted (1969) ανέφερε ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστούν οι ιδέες του Καποδίστρια -όπως και αυτές του Τσάρου- ως φιλελεύθερες με την ευρωπαϊκή έννοια του όρου, «ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τα αστικά συμφέροντα», αλλά προσθέτει ότι οι ιδέες παρέμεναν 'προοδευτικά μεταρρυθμιστικές'» (Grimsted, 1969, σ. 229). Το 1815 ο Καποδίστριας έγινε ένας από τους υπουργούς Εξωτερικών του τσάρου. Μεταξύ των δύο υπουργών Εξωτερικών του, του Νέσελροντ και του Καποδίστρια, «ο Καποδίστριας είχε το πάνω χέρι, καθώς είχε κερδίσει τη συμπάθεια και την εμπιστοσύνη του αυτοκράτορα», μέχρι το 1822, όταν ο Αλέξανδρος «ήταν έτοιμος να στραφεί στο Νέσελροντ ως μοναδικό του υπουργό Εξωτερικών» (Grimsted, 1968, σσ. 174, 192). Τα γεγονότα και οι ισορροπίες του ευρωπαϊκού κρατικού συστήματος θα καθιστούσαν αναπόφευκτο το χωρισμό του Καποδίστρια και του τσάρου Αλέξανδρου Α΄.

Ο σκοπός αυτού του άρθρου είναι να παρουσιάσει μια εικόνα αυτής της περιόδου και την πορεία της καριέρας του Καποδίστρια ως εκπροσώπου της Ρωσίας στο Συνέδριο της Βιέννης και του συστήματος που ακολούθησε. Η ελληνική επανάσταση του 1821 θα τοποθετηθεί σε αυτό το πλαίσιο και θα αναλυθεί σε σχέση με τη θέση του Καποδίστρια ως υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας. Τα γεγονότα του 1821 είναι σημαντικά, καθώς ήταν η πρώτη φορά που τα μέλη του συνεδρίου συζήτησαν για τη στήριξη των επαναστατών, αν και δεν έλαβαν άμεση δράση. Σε αυτήν τη γραμμή, το Συνέδριο της Βιέννης και τα γεγονότα και τα συνέδρια που ακολούθησαν θα εξεταστούν μόνο ως προς τον ρόλο που έπαιξε ο Καποδίστριας. Θα συζητηθούν μόνο εφόσον σχετίζονται με τις ενέργειες και τις απόψεις του. Ομοίως, η ανάλυση της ελληνικής επανάστασης θα περιοριστεί επίσης στο πλαίσιο που συζητήθηκε κατά το σύστημα του συνεδρίου. Με αυτόν τον τρόπο θα τονιστεί πώς η αφοσίωση του Καποδίστρια στην πατρίδα του και τους συμπολίτες του -δηλαδή το έθνος- υπερίσχυσε αυτής στη Ρωσία, τον Τσάρο και το σύστημα του συνεδρίου.

Το Συνέδριο της Βιέννης

Ο Καποδίστριας ήταν στο συνέδριο εκπροσωπώντας τη Ρωσία. Αυτό δεν προκαλούσε έκπληξη καθώς η εθνική εκπροσώπηση δεν ήταν ακόμη

διαδεδομένη. Ειδικά στο Συνέδριο της Βιέννης, το οποίο είχε ως στόχο να αντιστρέψει τον χρόνο με τρόπο που να αντικαθιστά αυτήν την ιδέα. Αυτό αντικατοπτρίστηκε ακόμη και στη σύνθεση των εκπροσώπων των Μεγάλων Δυνάμεων. «Ο Κάσλρη μεγάλωσε στην Ιρλανδία και όχι στην Αγγλία. Ο Μέττερνιχ ήταν εκ καταγωγής Ρήνος, όχι Αυστριακός. Ο Χάρντενμπεργκ ήταν από το Ανόβερο και όχι από την Πρωσία και ο Ρώσος Τσάρος υποβοηθήθηκε κυρίως από τον Πρίγκιπα Τσαρτορίσκι (Πολωνό), τον Κόμη Νέσελροντ (Γερμανό), τον Βαρόνο φον Στάιν (Γερμανό) και τον Κόμη Καποδίστρια (Ελληνα)» (Jarrett, 2013, σ. 75). Μεταξύ αυτών που πλαισίωσαν τον Ρώσο Τσάρο Αλέξανδρο Α', ο Νέσελροντ και ο Καποδίστριας ήταν οι υπουργοί Εξωτερικών του. Έχοντας δύο υπουργούς Εξωτερικών σήμαινε ότι ο Αλέξανδρος ήθελε στην πραγματικότητα να γίνει ο δικός του υπουργός (Schroeder, 1996, σ. 520). Όπως αναφέρει ο Prousis, παρόλο που «ο Καποδίστριας και ο Νέσελροντ είχαν μια καλή επαγγελματική σχέση και αναγνώριζαν ο ένας τον άλλον ως ικανό διπλωμάτη, είχαν βαθιές πολιτικές διαφορές, καθώς ο Καποδίστριας ήταν υπέρ της συνταγματικής κυβέρνησης, της σταδιακής μεταρρύθμισης και της εθνικής αυτοδιοίκησης, ενώ ο Νέσελροντ θεωρούσε το φιλελευθερισμό και τον εθνικισμό ως ανατρεπτικές δυνάμεις ενάντια στην Ευρωπαϊκή Συμφωνία» (Prousis, 1994, σ. 29). Ο Νέσελροντ ήταν συντηρητικός, «ένας πρόθυμος εκπρόσωπος των Αυστριακών πολιτικών», ενώ ο Καποδίστριας αντιπροσώπευε πιο φιλελεύθερες ιδέες και «μια προοδευτική εναλλακτική λύση» στο σύστημα που ήθελε να εγκαθιδρύσει ο Μέττερνιχ (Grimsted, 1969, σ. 226). Το σύστημα αυτό θα βασιζόταν στην παρέμβαση και καταστολή των φιλελεύθερων κινημάτων ώστε να προστατευθούν οι μοναρχίες της Ευρώπης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο Καποδίστριας και ο Μέττερνιχ ήταν συχνά αντίθετοι. Ο Μέττερνιχ περιγράφει την αντιπαράθεση μεταξύ αυτού και του Καποδίστρια ως «σύγκρουση μεταξύ θετικής και αρνητικής δύναμης», εξηγώντας ότι «δυνάμεις παρόμοιας φύσης θα εξουδετερώσουν η μία την άλλη και έτσι καμία από αυτές δεν θα επικρατήσει, εφόσον καμία δε θα εξαντληθεί από την τριβή» (Metternich, 1881, σ. 571). Παρόλο που ο Καποδίστριας ήταν υπουργός του Τσάρου, βρέθηκε σε αντιπαλότητα με τον Μέττερνιχ για το ποιος θα επηρεάσει τον Τσάρο. Για τον Μέττερνιχ, ο Καποδίστριας ήταν «ο μόνος άνθρωπος με επιρροή στο ρωσικό υπουργικό συμβούλιο, ο οποίος παρουσίασε μια προοδευτική εναλλακτική για το δικό του σύστημα» (Grimsted, 1968, σ. 166).

Μεταξύ των θεμάτων του συνεδρίου, το πιο σημαντικό για τον Καποδίστρια ήταν αυτό των Ιόνιων νησιών, αφού καταγόταν από ένα από αυτά, και το οποίο θέμα περιέγραψε με δικά του λόγια ως «η υπόθεση της καρδιάς του και του μυαλού του» (Grimsted, 1969, σ. 229). Επιπλέον, σύμφωνα με τον ίδιο, τα νησιά ήταν «η πιο πιθανή τοποθεσία από την οποία θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν οι ελληνικές φιλοδοξίες για πολιτιστική και ίσως ακόμη και για πολιτική ανάπτυξη» (Vick, 2014, σ. 231). Αυτός ήταν ένας ακόμη λόγος που υποψιαζόταν «μια βρετανική-αυστριακή συνωμοσία που ήθελε να μπλοκάρει τη Ρωσία στα Βαλκάνια και να συντρίψει τις εθνικές φιλοδοξίες των Ελλήνων» (Schroeder, 1996, σ. 573). Επομένως, η ανησυχία του δεν περιοριζόταν μόνο στις προσωπικές του σχέσεις, αλλά είχε να κάνει και με τη θέση του ως υπουργού Εξωτερικών της ρωσικής αυτοκρατορίας, η οποία ήταν ο προστάτης των νησιών

προτού περάσουν στη γαλλική κυριαρχία. Οι Βρετανοί που είχαν αναλάβει τον έλεγχο των νησιών από τη Γαλλία κατά τη διάρκεια των Ναπολεόντειων Πολέμων, δεν ήταν πρόθυμοι να παραχωρήσουν ανεξαρτησία στα νησιά που είχαν ένα ανεξάρτητο καθεστώς, που ονομαζόταν «Επτάνησος Πολιτεία», πριν τη γαλλική κατοχή. Στο συνέδριο ο Καποδίστριας διεκδίκησε ανεξαρτησία για τα Ιόνια νησιά (Prousis, 1994, σ. 20), παρόλο που «δεν φάνηκε να μοιράζεται την ψευδαίσθηση των νησιωτών ότι μπορούν να υπάρξουν ως ένα πλήρως ανεξάρτητο κράτος» (Crawley, 1957, σ. 172). Αυτό που προτιμούσε για τα νησιά ήταν ένα ρωσικό προτεκτοράτο. Πίστευε ότι «η προστασία της νησιωτικής κοινότητας [...] θα ωθούσε τη Ρωσία να στηρίξει τους Έλληνες στην προσπάθειά τους για απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό» (Grimsted, 1968, σ. 174). Η Αυστρία ήταν κατά της επιλογής ενός ρωσικού προτεκτοράτου. Από την άλλη, η παραχώρηση των νησιών στους Αυστριακούς ήταν κάτι που δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει αποδεκτό από τη Ρωσία. Η Ρωσία θα επέτρεπε την διακυβέρνηση των νησιών στη Βρετανία παρά στην Αυστρία, η οποία ήταν ένας σημαντικός αντίπαλος στα Βαλκάνια. Όπως και ο Καποδίστριας. Εάν δεν μπορούσε να επιτευχθεί πλήρης ανεξαρτησία υπό ρωσική ή κοινή συμμαχική προστασία, «τότε θα έκανε ό,τι μπορούσε για να εγκαθιδρύσει ένα βρετανικό προτεκτοράτο, με όσο το δυνατόν περισσότερη συνταγματική αυτονομία και ελευθερία για τους κατοίκους» (Vick, 2014, σ. 231). Πράγματι, έτσι επιλύθηκε το ζήτημα στο συνέδριο. Τα νησιά θα ήταν ένα βρετανικό προτεκτοράτο, ως ένα νέο κράτος με το όνομα, «Ηνωμένες Πολιτείες των Ιονίων Νήσων». Επιπλέον, προτεραιότητα του Τσάρου στο συνέδριο ήταν η Πολωνία και όχι τα νησιά του Ιονίου, τα οποία και δεν ήταν τότε πρώτη προτεραιότητα για τη Ρωσία και θα μπορούσαν να θυσιαστούν στο βωμό της υποστήριξης των συμμάχων για το ζήτημα της Πολωνίας.

Η Πολωνία ήταν το πιο σημαντικό ζήτημα για τη Ρωσία στο συνέδριο. Υποστήριζε τη δημιουργία μιας ανεξάρτητης Πολωνίας που θα προστάτευε τα ρωσικά εδάφη από τις επιθέσεις που προέρχονταν από τη Δύση. Ο Τσάρος Αλέξανδρος ήταν υπέρ της ίδρυσης μιας ανεξάρτητης Πολωνίας υπό φιλελεύθερα ιδανικά και ήθελε να στρέψει τα πολωνικά εθνικά συναισθήματα προς το σκοπό αυτό. Ωστόσο, παρά την φιλελεύθερη στάση του, ο Καποδίστριας αντιτάχθηκε στα σχέδια του Αλεξάνδρου για την Πολωνία, πιστεύοντας ότι «η Πολωνία δεν διέθετε μια αρκετά ισχυρή «τρίτη τάξη» για να αξίζει τέτοια αυτονομία» (Jarrett, 2013, σ. 100). Ήταν «επικριτικός για το περιορισμένο συνταγματικό καθεστώς» που ο Τσάρος ήθελε να δημιουργήσει στην Πολωνία, όχι μόνο επειδή πίστευε ότι η Πολωνία «δεν ήταν πραγματικά έτοιμη για μια τέτοια ελευθερία», καθώς δεν είχε μια συνειδητοποιημένη/διαφοτισμένη μεσαία τάξη, αλλά και επειδή «πίστευε ότι θα ήταν επικίνδυνο να χωριστεί η ρωσική αυτοκρατορία σε δύο μέρη, το ένα κάτω από ένα δεσποτικό καθεστώς και το άλλο κάτω από ένα συνταγματικό» (Grimsted, 1968, σ. 187). Παρ' όλα αυτά, υποστήριζε ακόμα τον Τσάρο σε ότι αφορούσε την Πολωνία, που αποτελούσε μείζον θέμα για τον Αλέξανδρο στο συνέδριο. Τελικά, όταν ο Αλέξανδρος κατάφερε αυτό που ήθελε στο συνέδριο, δηλαδή την ίδρυση ενός Πολωνικού Βασιλείου, ο Καποδίστριας υποστήριξε τις φιλελεύθερες πολιτικές στην Πολωνία και αντιτάχθηκε στη «Ρωσικοποίηση» της χώρας. Αποδείχθηκε σωστός αργότερα, μετά την αποχώρησή του από τη θέση του

υπουργού Εξωτερικών, όταν οι κατασταλτικές ρωσικές πολιτικές οδήγησαν σε εξέγερση στην Πολωνία το 1830.

Ένα άλλο ζήτημα με το οποίο ασχολήθηκε ο Καποδίστριας κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου της Βιέννης ήταν η Ελβετία, αφού ήταν μεταξύ των διπλωματών που είχαν αναλάβει να καθοδηγήσουν τους Ελβετούς στο νέο πολιτικό τους σύστημα μετά το πέρας της γαλλικής κυριαρχίας. Ο λόγος για τον οποίο ο Τσάρος επέλεξε τον Καποδίστρια για την αποστολή στην Ελβετία ήταν οι «δημοκρατικές συμπάθειες» του Καποδίστρια και η «αρετή του διαφωτισμού και των φιλελεύθερων απόψεών του» (Grimsted, 1969, σ. 230). Αυτή η καθοδήγηση τους επιβλήθηκε όταν οι σύμμαχοι εισήλθαν στη χώρα το 1813, στο δρόμο τους προς τη Γαλλία, αγνοώντας την ελβετική δήλωση για ουδετερότητα. Οι σύμμαχοι ζήτησαν ένα νέο σύνταγμα, το οποίο πραγματοποιήθηκε με την Πράξη της Ελβετικής Συνομοσπονδίας. Όμως τα εδαφικά προβλήματα παρέμεναν και επιλύθηκαν στο Συνέδριο της Βιέννης. Η εμπειρία του στην Ελβετία, επηρέασε τον Καποδίστρια όσον αφορά την κατανόηση των όρων της εθνικής συνείδησης και του εθνικού αυτοπροσδιορισμού. Όπως αναφέρει ο Grimsted, Ο Καποδίστριας «συνειδητοποίησε ότι το έθνος είχε αντικαταστήσει τον ηγέτη ως το κέντρο της αφοσίωσης των ανδρών τον 19ο αιώνα [...] συνειδητοποίησε ότι τελικά ήταν βασικό δικαίωμα των εθνικών ομάδων να έχουν τη δική τους κυβέρνηση, πράγμα που τον έφερε αντιμέτωπο με τον Μέττερνιχ, ο οποίος [...] αρνήθηκε ότι η εθνικότητα θα μπορούσε ή θα έπρεπε να είναι η βάση ενός κράτους» (Grimsted, 1968, σ. 181).

Η προετοιμασία της ρωσικής πρότασης για τη μελλοντική συμμαχία που θα καθιερωνόταν μετά το συνέδριο, ήταν ένας από τους σημαντικότερους ρόλους που ανέλαβε ο Καποδίστριας. Η πρώτη ρωσική πρόταση ήταν αυτή του σχηματισμού της Ιερής Συμμαχίας. Η Ιερή Συμμαχία ήταν το μεγάλο έργο του Τσάρου Αλέξανδρου. Όταν έδειξε αυτό το έργο στον Καποδίστρια, «αυτός έκανε ό,τι μπορούσε για να αποθαρρύνει τον Τσάρο, αλλά αποτυγχάνοντας να τον κάνει να το αφήσει, πρότεινε να το εκδώσει με τη μορφή μιας διακήρυξης προσωπικής πεποίθησης και όχι με τη μορφή συνθήκης» (Zamoyski, 2007). Ο Καποδίστριας προετοίμασε επίσης τη ρωσική πρόταση για την Τετραπλή Συμμαχία. Η πρόταση που εκτόνησε αντικατόπτριζε την ανησυχία για την εξάλειψη της πιθανότητας μιας επανάστασης. Αλλά η πρόταση του Καποδίστρια δεν έγινε ευπρόσδεκτη από τη Βρετανία, η οποία δεν ήθελε να εμπλακεί στις ηπειρωτικές υποθέσεις. Ούτε ήθελε μια στενή συμμαχία. Προτιμούσε μια χαλαρή που θα συνεπαγόταν απλώς συνεργασία σε υποθέσεις που την αφορούσαν άμεσα ή απειλούσαν την ασφάλειά της ή τα συμφέροντά της. Αυτή η στάση ήταν η αρχή μιας απομόνωσης για τη Μεγάλη Βρετανία. Η Ρωσία, από την άλλη πλευρά, δεν ήθελε απλά μια αφοσιωμένη συμμαχία με τις άλλες δυνάμεις, αλλά ήθελε και να συμμετάσχει στη διαμόρφωση της μετά τον Ναπολέοντα Ευρώπης. Η Ευρώπη που ήθελε η Ρωσία, βασιζόταν σε αντεπαναστατικές αρχές που καθιστούσαν ακόμη πιο απίθανο για τη Βρετανία να δεσμευτεί σε μια μακροχρόνια συμμαχία με τη Ρωσία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η βρετανική πρόταση ήταν όσο το δυνατόν λιγότερο σαφής, γεγονός που έκανε τον Καποδίστρια να ανησυχεί για την εικόνα της συμμαχίας που θα παρουσίαζε, εάν οι δεσμεύσεις τους δεν ήταν σαφείς.

Από την άλλη πλευρά, ο Καποδίστριας, σύμφωνα με τον φιλελευθερισμό του, πίστευε ότι οι συμμαχίες πρέπει να θέτουν τους ανθρώπους στο κέντρο. Οραματιζόταν ένα είδος διεθνούς οργάνωσης, μιας ένωσης που θα «λαμβάνει υπόψη την ευημερία και τις ανησυχίες του λαού και όχι μόνο τις αυθαίρετες ιδιοτροπίες των μη διαφωτισμένων ηγεμόνων» (Grimsted, 1968, σ. 189). Σύμφωνα με τον ίδιο, οι σύμμαχοι είχαν ξεχάσει ότι «ο πόλεμος δεν κερδήθηκε από κυρίαρχους, αλλά από έθνη» (Zamoyski, 2007). Φαινόταν να είχε προβλέψει τον ρόλο που θα έπαιζε ο εθνικισμός και αναγνώριζε τα δικαιώματά τους. Αλλά αυτό θα μεγάλωνε τις διαφορές του με τον Μέττερνιχ. Οι συζητήσεις σχετικά με τη φύση της συμμαχίας θα συνεχιζόντουσαν κατά τη διάρκεια των μεταγενέστερων συνεδρίων μετά το Συνέδριο της Βιέννης, το οποίο θα γινόταν γνωστό ως το σύστημα του συνεδρίου και ο Καποδίστριας θα ήταν στο επίκεντρο αυτών των συζητήσεων.

Το Σύστημα του Συνεδρίου: Αποκατάσταση, Επανάσταση, Συμμαχία

Οι διαφωνίες σχετικά με τη φύση της συμμαχίας και του συστήματος του συνεδρίου συνεχίστηκαν και μετά την ολοκλήρωσή του το 1815. Η πρώτη συνάντηση των συμμάχων μετά το συνέδριο έγινε στο Aix-la-Chapelle το 1818 για την απόσυρση των συμμαχικών στρατευμάτων από τη Γαλλία, αφού είχαν περάσει τρία χρόνια από την υπογραφή της Συνθήκης του Παρισιού. Η πρόθεση του Μέττερνιχ ήταν να έχει πρόσβαση στο συνέδριο μόνο η Τετραπλή Συμμαχία. Αλλά ο Καποδίστριας, ο οποίος θα συνόδευε τον Τσάρο μαζί με τον Νέσελροντ, τον Κόμη Λίβεν και τον Πότσο ντι Μπόργκο, επέμενε στη συμμετοχή της Γαλλίας και της Ισπανίας, καθώς πίστευε ότι θα έπαιρναν το μέρος της Ρωσίας. Αυτή ήταν η πρώτη ρωγή στη συμμαχία. Μαζί με την Αυστρία, η Πρωσία και η Βρετανία ήταν επίσης κατά της ένταξης της Γαλλίας στο σύστημα της συμμαχίας. Ο Τσάρος και ο Καποδίστριας είχαν αυτήν τη δεδομένη προσέγγιση, δηλαδή να μην αποξενώσουν τη Γαλλία, από την αρχή του Συνεδρίου της Βιέννης, καθώς θεωρούσαν τη Γαλλία πιθανό σύμμαχο. Για τον Καποδίστρια, η Γαλλία θα ήταν ένα σημαντικό «αντίβαρο για την Αυστρία» και των «μονομερών πολιτικών της για λογαριασμό των ευρωπαϊκών δυνάμεων» (Grimsted, 1969, σ. 239). Ήταν υπέρ μιας ευρύτερης συμμαχίας από αυτή της Τετραπλής Συμμαχίας και αυτό αντανακλάται στο μνημόνιο που ετοίμασε για τη Ρωσία. Αυτό που είχαν στο μυαλό τους ο Τσάρος και ο Καποδίστριας, σχηματίζοντας μια τέτοια συμμαχία, ήταν ένα είδος ομοσπονδίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, η οποία θα βασιζόταν σε συνταγματικές μεταρρυθμίσεις, προκειμένου να αποφευχθούν επαναστατικά κινήματα και να διασφαλιστούν ειρηνικές σχέσεις και ισχυροί δεσμοί (Jarrett, 2013, σσ. 184-185). Έχοντας μάθει ότι οι σύμμαχοι, ειδικά η Αυστρία και η Βρετανία, ήταν αντίθετοι με την ιδέα μιας επίσημης γενικής συμμαχίας, το τελικό μνημόνιο, που τελικά παρουσιάστηκε στο συμμαχικό συμβούλιο, ήταν μια τροποποιημένη εκδοχή (Wirtschaftler, 2019, σ. 254). Τα πρωτόκολλα συντάχθηκαν εκ νέου από τον Καποδίστρια, σύμφωνα με τις αντιρρήσεις του Κάσλρη, αλλά αυτή τη φορά τα βρήκε «φλύαρα και «απαράδεκτα» και έτσι ξαναγράφτηκαν από τον Γκεντζ» (Jarrett, 2013, σ. 190). Τελικά η Γαλλία δεν συμπεριλήφθηκε στην Τετραπλή Συμμαχία, αλλά τα

συμμαχικά στρατεύματα αποσύρθηκαν από τη Γαλλία με μια συμφωνία που υπεγράφη μεταξύ της Γαλλίας και των συμμάχων. Μόνο μετά από αυτό, η Γαλλία συμπεριλήφθηκε στη συμμαχία, η οποία με τη συμμετοχή της, έγινε η Πενταπλή Συμμαχία. Σύμφωνα με την Grimsted, η Γαλλία όφειλε την ανάκτηση της δύναμής της στην «επιρροή του Καποδίστρια στον Αλέξανδρο» και το συνέδριο ήταν το αποκορύφωμα της καριέρας του στις ρωσικές εξωτερικές υποθέσεις (Grimsted, 1969, σσ. 244-245).

Παρόλο που το κύριο θέμα του Συνεδρίου του Aix-la-Chapelle ήταν η απόσυρση των στρατευμάτων από τη Γαλλία, την προσοχή τράβηξαν και άλλα γεγονότα. Ένα τέτοιο γεγονός ήταν οι εξεγέρσεις στις ισπανικές αποικίες της Νότιας Αμερικής και το ισπανικό αίτημα για στήριξη από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι το συνέδριο είχε δημιουργήσει την Ευρωπαϊκή Συμφωνία και θα απέκλειε έτσι την Αμερική. Όμως δεν ήταν μόνο η Ισπανία μέρος του ζητήματος, αλλά και η Μεγάλη Βρετανία ανησυχούσε ιδιαίτερα λόγω των εμπορικών της σχέσεων με τη Νότια Αμερική. Τα δύο κράτη αντιπροσώπευαν τις δύο αντίθετες πλευρές σχετικά με τις εξεγέρσεις. Η Ισπανία ζήτησε βοήθεια κατά των εξεγέρσεων και η Βρετανία κατέστησε σαφές ότι δεν θα ήταν μέρος οποιασδήποτε δράσης κατά των εξεγέρσεων. Ήταν η Βρετανία που υπερίσχυσε, καθότι μέλος της Συμμαχίας, και η οποία είχε διατλαντικούς δεσμούς και τη ναυτική ικανότητα να διατηρήσει αυτούς τους δεσμούς. Το ζήτημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς απεικονίζει την αντίδραση των συμμάχων σε περίπτωση εξεγέρσεων που στοχεύουν στην ανεξαρτησία, λίγα χρόνια πριν την εμφάνιση της ελληνικής επανάστασης το 1821.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο να δούμε την προσέγγιση του Καποδίστρια σε τέτοια γεγονότα. Ο Καποδίστριας «συμφώνησε ότι οι συμμαχικές δυνάμεις δεν πρέπει να παρεμβαίνουν στρατιωτικά, αλλά ένιωθε ότι με τη σιωπή τους οι σύμμαχοι θα μπορούσαν τουλάχιστον να προκαλέσουν κάποια αίσθηση ανησυχίας στους αντάρτες, κάτι που θα μπορούσε να έχει θετικό αποτέλεσμα» και μαζί με τον Νέσελροντ «πρότεινε στους συμμάχους να επιβάλουν οικονομικές κυρώσεις στις αποικίες που επαναστατούσαν» (Jarrett, 2013, σ. 200). Η προσέγγιση του Καποδίστρια ήταν σύμφωνη με τις αρχές του συνεδρίου, αρχές που δεν ακολουθούσε απλά, αλλά είχε συμβάλει και στην ίδια τη διαμόρφωσή τους. Κανένα από τα μέλη δεν είχε αμφιβολία περί τούτου. Αφού το ζήτημα δεν επιλύθηκε στο Aix-la-Chapelle, τον έστειλε ο ίδιος ο Τσάρος στο Λονδίνο και το Παρίσι, για να λυθεί το ζήτημα.

Ωστόσο, το ισπανικό ζήτημα δεν θα λυνόταν σύντομα, οδηγώντας στον χειρότερο εφιάλτη των συμμάχων, μια επανάσταση. Το 1820, πριν τελειώσει ο πόλεμος στη Λατινική Αμερική, ξέσπασε μια στρατιωτική εξέγερση στην Ισπανία που τελείωσε με την αποκατάσταση του συντάγματος του 1812, το οποίο ήταν φιλελεύθερο και είχε κηρυχθεί κατά τη διάρκεια της Ναπολεόντειας περιόδου. Ο Αλέξανδρος ήταν υπέρ μιας στρατιωτικής επέμβασης ενάντια στο επαναστατικό κίνημα και ζήτησε μια κοινή στρατιωτική δράση με τους συμμάχους, σύμφωνα με το Συνέδριο της Βιέννης και την Ευρωπαϊκή Συμφωνία. Κατά συνέπεια, ο Καποδίστριας πρότεινε ένοπλη παρέμβαση (Jarrett, 2013, σ. 228). Για άλλη μια φορά η Βρετανία ήταν εναντίον μιας τέτοιας παρέμβασης. Ήταν αναμενόμενο αφού η ίδια η Βρετανία είχε συνταγματική μοναρχία. Θα ήταν αντίθετο με τις

ίδιες της τις αρχές, να ενεργήσει κατά ενός άλλου συνταγματικού κράτους. Τελικά οι σύμμαχοι δεν έδρασαν ούτε σε αυτό το περιστατικό, λόγω της έλλειψης γενικής συναίνεσης. Έτσι, παρόλο που η συμμαχία ιδρύθηκε για να αποτρέψει και να σταματήσει τα επαναστατικά κινήματα, ακόμη και αν αυτό σήμαινε επέμβαση, στην πραγματικότητα τα μέλη δεν θα μπορούσαν να συμφωνήσουν ως προς τους όρους της παρέμβασης, καθώς διακυβευόνταν διαφορετικά και αντικρουόμενα συμφέροντα.

Ενώ οι σύμμαχοι δεν μπορούσαν να αναλάβουν ή δεν ανέλαβαν δράση, γεγονότα επαναστατικού χαρακτήρα που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως απειλητικά, συνέχιζαν να λαμβάνουν χώρα. Ο αντίκτυπος των Ναπολεόντειων πολέμων καλά κρατούσε. Ακολουθώντας το ισπανικό παράδειγμα, ξεκίνησε μια εξέγερση στη Νάπολη που τελείωσε με τη διακήρυξη ενός νέου συντάγματος και κοινοβουλίου. Αλλά αυτή τη φορά η κατάσταση ήταν πιο ανησυχητική, ειδικά για τους Χάμπσμπουργκς που κυβερνούσαν τη Βόρεια Ιταλία και φοβόντουσαν ότι η επαναστατική δράση θα μπορούσε να επεκταθεί και στα εδάφη τους. Γι' αυτό η Αυστρία αυτή τη φορά ήταν αποφασισμένη να δράσει, με ή χωρίς τους συμμάχους. Όμως, στην περίπτωση που αναλάμβανε δράση χωρίς τους συμμάχους, έπρεπε να εξασφαλίσει τουλάχιστον τη στήριξή τους και να βεβαιωθεί ότι δεν θα επωφεληθούν από τη συμμετοχή της στην Ιταλία. Ωστόσο, μια μονομερής αυστριακή δράση, ανησυχούσε τόσο τη Γαλλία όσο και τη Ρωσία, και έτσι οι δύο χώρες ήρθαν πιο κοντά, αφού ήδη από το 1815 συνεργαζόντουσαν. Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο η Γαλλία έκανε ένα συνέδριο για τους πέντε συμμάχους. Όπως επεσήμανε ο Schroeder, «ο φιλόδοξος σκοπός του συνεδρίου θα ήταν να στηρίξει τη δράση της Αυστρίας, ενώ ο ανομολόγητος να την ελέγξει» (Schroeder, 1996, σ. 609). Φυσικά, η Αυστρία ενοχλήθηκε από την ιδέα μιας τέτοιας σύμβασης. Η Βρετανία ήταν και πάλι αντίθετη με την ιδέα της ανάληψης δράσης, ακόμη και αυτή ενός μη προγραμματισμένου συνεδρίου, πράγμα που πάλι θα σήμαινε ανάληψη δράσης. Εκτός από τη Βρετανία, η συμμαχία αφορούσε κυρίως τη Γαλλία και, ως εκ τούτου, η παρέμβαση ορίστηκε μόνο για τη Γαλλία, και μόνο σε περίπτωση στρατιωτικών ταραχών. Δεν είχε καμία πρόθεση να παρέμβει σε εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών, ειδικά εκείνων που απαιτούσαν συντάγματα και ελευθερίες. Ήταν στην ίδια πλευρά με τον Καποδίστρια σε αυτό το ζήτημα. Από την άλλη πλευρά, ήταν υπέρ της ιδέας της Αυστρίας να δράσει μονομερώς, καθώς θεωρούσε το ζήτημα ως απειλή για τα αυστριακά συμφέροντα και όχι για τα ευρωπαϊκά. Η Ρωσία δεν είχε την ίδια γνώμη. Αυτός είναι ο λόγος που όταν οι Γάλλοι πρότειναν στον Καποδίστρια, ο οποίος επρόκειτο να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο θέμα, «μια γάλλο-ρωσική διαμεσολάβηση μεταξύ της Αυστρίας και της τότε κυβέρνησης της Νάπολης», ο Καποδίστριας όχι μόνο ενέκρινε την πρόταση, αλλά άρχισε και να εργάζεται πάνω στην ιδέα μιας «νέας συμμαχίας, που θα ήταν ενάντια σε κάθε επανάσταση γενικά», για μια γενική παρέμβαση και όχι για συγκεκριμένες παρεμβάσεις ανά περίπτωση, καθώς πίστευε ότι μια επίδειξη συμμαχικής ενότητας ήταν απαραίτητη για να υπερτερήσει η τάξη έναντι της επανάστασης» (Jarrett, 2013, σσ. 242, 245-246). Πίστευε ότι οι επαναστατικές δράσεις έπρεπε να κατασταλούν και να προστατευτεί έτσι η τάξη ή η συμμαχία. Αλλά αυτό έπρεπε να γίνει από τη συμμαχία, η οποία δημιουργήθηκε για την προστασία της τάξης, και όχι

μονομερώς. Θεωρούσε επίσης ότι οι κανόνες δράσης θα έπρεπε να είναι προκαθορισμένοι και κάποιες συγκεκριμένες αρχές να διαμορφωθούν γι' αυτό το σκοπό. Ήταν κατά των επαναστατικών κινήματων αλλά όχι των συνταγμάτων, των εθνικών δικαιωμάτων και των ελευθεριών. Αυτή ήταν και η κύρια διαφωνία μεταξύ του Καποδίστρια και του Μέττερνιχ γενικά. Και οι δύο πίστευαν στην «διατήρηση της τάξης», αλλά διαφωνούσαν για το «τι πρέπει να γίνει για την αποτροπή επαναστατικής ή ριζοσπαστικής δραστηριότητας», καθώς ο Καποδίστριας πίστευε ότι αυτό το είδος δραστηριότητας έπρεπε να αντιμετωπιστεί με κάποια μεταρρύθμιση που εφαρμόζεται καλοπροαίρετα, και όχι με συντηρητική καταστολή, όπως υποστήριζε ο Μέττερνιχ (Grimsted, 1968, σ. 180).

Η Ρωσία και ο Καποδίστριας παρευρέθηκαν στο επόμενο συνέδριο των συμμάχων στο Τροπάου υπό αυτές τις σκέψεις. Ο Νέσελροντ ήταν μαζί με τον Καποδίστρια στο Συνέδριο του Τροπάου, όπου και οι δύο είχαν αρκετές συναντήσεις με τον Μέττερνιχ. Οι φιλελεύθερες σκέψεις του Καποδίστρια σχετικά με τη δράση που έπρεπε να ληφθεί όσον αφορά τη Νάπολη τον έταξαν εναντίον του Μέττερνιχ, ο οποίος επέμενε ότι τα γεγονότα στη Νάπολη ήταν ίδια με αυτά στα οποία ιδρύθηκε η συμμαχία να δρα ενάντια. Αυτό αναφέρθηκε για να υπογραμμίσει τη σημασία της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας και της ομοφωνίας, στην οποία ούτε ο Νέσελροντ ούτε ο Καποδίστριας μπορούσαν να αντισταθούν. Αυτό οδήγησε τον Καποδίστρια να προετοιμάσει ένα μνημόνιο. Πρότεινε «ένα συμμαχικό «Σύστημα Συμπεριφοράς» που στηριζόταν σε τρεις γενικές αρχές: (1) κράτη που ενοχλούνται από την επανάσταση δεν ανήκουν πλέον στην Ευρωπαϊκή Συμμαχία, (2) «επαναστατικά κράτη» που απειλούσαν τα άλλα, είτε με το παράδειγμά τους, είτε με τη συμπεριφορά τους, απαιτούσαν την παρέμβαση των συμμαχικών δυνάμεων «για να προστατεύσουν τα κράτη από το κακό και την Ευρώπης από τη μετάδοσή του» και (3) οποιαδήποτε τέτοια αντεπαναστατική παρέμβαση έπρεπε να βασίζεται σε υπάρχουσες συνθήκες και να σέβεται τις τρέχουσες εδαφικές διαιρέσεις» και ότι ο στόχος των συμμάχων «έπρεπε να είναι η παροχή στη Νάπολη «διπλών ελευθεριών», δηλαδή πολιτικής ελευθερίας και εθνικής ανεξαρτησίας» (Jarrett, 2013, σσ. 252-253). Για τον Καποδίστρια, παρέμβαση δεν σήμαινε απαραίτητα στρατιωτική επέμβαση. Η προσφορά διαμεσολάβησης θα μπορούσε επίσης να είναι μια μορφή παρέμβασης. Κατά συνέπεια «έκανε διάφορες προτάσεις στις οποίες μεσολαβούν οι τέσσερις δυνάμεις ή ο Πάπας μεταξύ της Νάπολης και της Ευρώπης» (Schroeder, 1996, σ. 610).

Αυτό δεν ικανοποίησε καμία από τις προσδοκίες της Μέττερνιχ. Το συνέδριο στο Τροπάου ήταν η πιο φανερή κόντρα μεταξύ Καποδίστρια και Μέττερνιχ. Ωστόσο, ο Τσάρος συμφώνησε με τον Μέττερνιχ καθώς οι ανησυχίες του για την επανάσταση επικράτησαν της συμπάθειάς του στις φιλελεύθερες ιδέες. Οι προσπάθειες του Καποδίστρια για το γάλλο-ρωσικό σχέδιο διαμεσολάβησης υπερκεράστηκαν από τον Μέττερνιχ, μαζί με τα πολιτικά του ιδανικά. Κατά συνέπεια, ο Καποδίστριας έπρεπε να συντάξει ένα άλλο πρωτόκολλο το οποίο τελικά θα υπογραφόταν από τα μέλη της Ιεράς Συμμαχίας, της Ρωσίας, της Πρωσίας και της Αυστρίας, γνωστό και ως Πρωτόκολλο του Τροπάου. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο αυτό «κάθε κράτος που υπέκυπτε στην επανάσταση έπαυε να

είναι μέλος της Ιερής Συμμαχίας και τα εναπομείναντα μέλη αυτής της συμμαχίας είχαν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν εξαναγκασμό ή ένοπλη επέμβαση, προκειμένου να το φέρουν πίσω στους κόλπους της συμμαχίας» (Nicolson, 1964, σ. 268). Η Βρετανία αλλά και η Γαλλία, προς έκπληξή της, αποκλείστηκε αρχικά από το πρωτόκολλο, παρόλο που είχε συμφωνήσει εν μέρει με αυτούς τους όρους. Η Βρετανία, από την άλλη πλευρά, τους είχε απορρίψει εντελώς.

Αποφασίστηκε στο Τροπάου ότι η επόμενη συνάντηση των συμμάχων θα πραγματοποιούνταν στο Λάιμπαχ στις αρχές του 1821, λίγους μήνες μετά, για το ζήτημα της Νάπολης. Ο Καποδίστριας συνόδευσε και εδώ τον Τσάρο, αλλά ηττήθηκε από τον Μέττερνιχ, ο οποίος κατάφερε να πάρει την έγκριση για στρατιωτική επέμβαση στη Νάπολη. Η αυστριακή παρέμβαση κατάφερε να καταστείλει το επαναστατικό κίνημα, αλλά στο μεταξύ το επαναστατικό κίνημα είχε εξαπλωθεί στο Πιεμόντε. Η πρόφασή τους ήταν ένα σύνταγμα, αλλά ο υποβόσκων σκοπός τους ήταν η ενοποίηση της Ιταλίας. Ωστόσο, ήταν πολύ νωρίς για αυτό, και αυτή η απόπειρα, επίσης κατεστάλη. Καθώς συνεχίζονταν το Συνέδριο του Λάιμπαχ, ξέσπασε ένα άλλο επαναστατικό κίνημα. Αυτή τη φορά ήταν οι Έλληνες που ζούσαν υπό την κυριαρχία της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η Ελληνική Περίπτωση

Ανάλογα με το ποιος εξιστορεί το τι συνέβη στην Ελλάδα το 1821, και τα γεγονότα που ακολούθησαν, όλο αυτό μπορεί να οριστεί ως «επανάσταση», «εξέγερση» ή «πόλεμος για ανεξαρτησία» -και τα τρία αληθιά σε κάποιο βαθμό ή εξ' ολοκλήρου. Η αφετηρία των εθνικών κινήματων ανεξαρτησίας των Ελλήνων ήταν η ίδρυση το 1814 μιας μυστικής κοινωνίας, σύμφωνης με την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, που ονομάστηκε Φιλική Εταιρεία. Η Φιλική Εταιρεία ιδρύθηκε στην Οδησό, που εκείνη την εποχή ήταν υπό ρωσική κυριαρχία. Επομένως, τόσο ο Καποδίστριας όσο και ο Τσάρος γνώριζαν για την οργάνωση, αλλά διατηρούσαν μια απόσταση από αυτήν. Πράγματι, όταν οι ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας ζήτησαν από τον Καποδίστρια να γίνει αρχηγός τους το 1817 και το 1820, αυτός αρνήθηκε και τις δύο φορές. Κατέστησε σαφές ότι η Φιλική Εταιρεία «δεν μπορούσε να περιμένει βοήθεια από αυτόν ή τη ρωσική κυβέρνηση» (Prousis, 1994, σ. 21) και «τους συμβούλεψε να περιορίσουν τις δραστηριότητές τους σε εκπαιδευτικά και πολιτιστικά ζητήματα» (Jarrett, 2013, σ. 290). Αρχηγός της οργάνωσης ορίστηκε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο οποίος οδήγησε τη Φιλική Εταιρεία σε εξέγερση κατά των αρχών της Μολδαβίας στις αρχές του 1821, ενώ οι σύμμαχοι είχαν συγκαλέσει συνέδριο στο Λάιμπαχ. Ο Μέττερνιχ που περιγράφει τη Φιλική Εταιρεία, «ίδια με εκείνη του Καρμπονάρι» στην Ιταλία, αναφέρει ότι «ο Αλέξανδρος αφαίρεσε από το στρατό του όλους τους Έλληνες στρατιωτικούς που συμμετείχαν στην εξέγερση και αρνήθηκε κάθε στήριξη και βοήθεια στους Έλληνες αντάρτες» (Metternich, 1881, σ. 523).

Η εξέγερση ήταν αρκετά βραχύβια, αλλά ακολούθησε μια σειρά μεγαλύτερων εξεγέρσεων στην ηπειρωτική Ελλάδα, στην Πελοπόννησο, οι οποίες οδήγησαν στον απαγχονισμό του ορθόδοξου Πατριάρχη Γρηγορίου Ε', στην Κωνσταντινούπολη, επειδή δεν μπόρεσε να τις σταματήσει. Από εκείνη τη

στιγμή, η Ρωσία συμμετείχε περισσότερο στα γεγονότα που βασίστηκαν στη συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή που υπεγράφη μεταξύ της ρωσικής και της οθωμανικής αυτοκρατορίας το 1774. Με αυτήν τη συνθήκη, οι οθωμανικές αρχές είχαν εγγυηθεί τα θρησκευτικά δικαιώματα του χριστιανικού πληθυσμού που ζούσε στη Βλαχία, τη Μολδαβία και νησιά της Μεσογείου που είχαν καταληφθεί από τη Ρωσία, με αντάλλαγμα την επιστροφή τους στην οθωμανική κυριαρχία. Αλλά με την πάροδο του χρόνου η Ρωσία έπρεπε λόγω της συνθήκης να δρα ως προστάτρια του ορθόδοξου χριστιανικού πληθυσμού της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Έτσι έπρεπε να αναλάβει δράση μετά τη δολοφονία του πατριάρχη που ήταν επικεφαλής της κοινότητας που προστάτευε. Σύμφωνα με τον Jarret, ο Καποδίστριας «είχε την τέλεια ευκαιρία να οδηγήσει τον αφέντη του σε έναν πόλεμο για την ελληνική ανεξαρτησία και την πραγματοποίηση των μακροχρόνιων ρωσικών φιλοδοξιών στην οθωμανική αυτοκρατορία» (Jarrett, 2013, σ. 296). Πράγματι, η ανατολικό-ρωσική πολιτική, μαζί με την εκπαίδευση, ήταν τα μέσα με τα οποία ο Καποδίστριας «προσπάθησε να προωθήσει τις ελληνικές εθνικές ελπίδες» καθ' όλη τη διάρκεια της αυτοκρατορικής του θητείας (Prousis, 1994, σ. 15). Αλλά η τρέχουσα κατάσταση επρόκειτο να διαχωρίσει τον Τσάρο από τον Καποδίστρια. Όπως επισημαίνει η Grimsted, τα «συναισθήματα του Καποδίστρια [...] ήταν μακριά από τον πλήρη εθνικισμό του 19ου αιώνα. Ωστόσο, ήταν πολύ πιο εθνικιστικά από τα συναισθήματα των περισσότερων Ευρωπαίων ηγετών όσον αφορά την αποκατάσταση, συμπεριλαμβανομένου του Αλέξανδρου Α'» (Grimsted, 1969, σ. 236). Αυτά τα συναισθήματα ωθούσαν τον Καποδίστρια να αναλάβει δράση εναντίον των Οθωμανών, υπέρ των Ελλήνων. Αλλά τότε ήταν σαφές ότι εάν η Ρωσία πήγαινε σε πόλεμο με την οθωμανική αυτοκρατορία, θα έπρεπε να ενεργήσει μόνη της και δεν ήταν προετοιμασμένη για κάτι τέτοιο (Brewer, 2001, σ. 108). Καμία άλλη ευρωπαϊκή δύναμη δεν ήθελε να υποστηρίξει τους Έλληνες ή να αντιμετωπίσει τους Οθωμανούς για αυτό το θέμα. Η συγκεκριμένη στάση ήταν συνεπής με τις αρχές του συστήματος του συνεδρίου. Ο Κάσλρη θεώρησε ότι τα γεγονότα ήταν μια ακόμη φάση των επαναστατικών κινημάτων στην Ευρώπη, συγκρίνοντάς τα με αυτά στην Ισπανία και την Ιταλία. Ο Μέττερνιχ ήταν η βασική αντιπολίτευση ειδικά σε ότι αφορούσε τη ρωσική και την οθωμανική αυτοκρατορία. «Προσπάθησε ακόμη και να δυσφημίσει τον Καποδίστρια στέλνοντας αντίγραφα φερόμενων αποδείξεων των παράνομων συνδέσεων του με τους Έλληνες επαναστάτες» (Jarrett, 2013, σ. 297). Ο Μέττερνιχ πίστευε ότι ένα ανεξάρτητο ελληνικό κράτος που θα ιδρυόταν με ρωσική υποστήριξη θα επηρεαζόταν από τη Ρωσία και αυτό θα άλλαζε την ισορροπία στα Βαλκάνια υπέρ της Ρωσίας, θέτοντας την Αυστρία σε ευάλωτη θέση. Παρόλο που ο Νέσελροντ δεν αναγνώρισε τους ισχυρισμούς του Μέττερνιχ εναντίον του Καποδίστρια, «ενστερνίστηκε τη θέση του Μέττερνιχ ότι μια ρωσοτουρκική σύγκρουση θα διατάρασσε την ισορροπία και θα ευνοούσε φιλελεύθερες τάσεις στην Ευρώπη [...] έτσι αντιτάχθηκε στην ιδέα της ρωσικής επέμβασης στον ελληνικό πόλεμο για ανεξαρτησία και ζήτησε τη διαμεσολάβηση των μεγάλων δυνάμεων» (Prousis, 1994, σσ. 29-30).

Ο Μέττερνιχ έκανε λάθος σχετικά με τη σχέση του Καποδίστρια με τους επαναστάτες, ειδικά με τη Φιλική Εταιρεία. Για ένα πράγμα ο Καποδίστριας ήταν κατά: για τις επαναστατικές ιδέες και κινήματα. Σύμφωνα με τον ίδιο, παρόλο που

«η κοινωνική αλλαγή ήταν αναπόφευκτη [...] θα μπορούσε να έρθει ειρηνικά, σταδιακά και χωρίς επαναστατικούς κατακλυσμούς» (Grimsted, 1968, σ. 178). Πίστευε και επένδυσε στην εκπαίδευση για να αλλάξει το καθεστώς των Ελλήνων. Η θέση του στην υπηρεσία του Τσάρου, του έδινε τα μέσα για να αναλάβει δράση σε αυτόν τον τομέα. Υπήρξε υποστηρικτής της Φιλόμουσης Εταιρείας, που ήταν μια οργάνωση που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1821, αφιερωμένη στην εκπαίδευση των Ελλήνων ως μέσου της κοινωνικής τους ανάπτυξης. Ο στόχος της οργάνωσης ήταν να «διαδώσει την εκπαίδευση και τον διαφωτισμό στην Ελλάδα και να βοηθήσει φτωχούς νέους Έλληνες να σπουδάσουν στην κεντρική και τη δυτική Ευρώπη» και ο Καποδίστριας «προσπάθησε να αυξήσει τα μέλη της και τις οικονομικές συνεισφορές προς αυτήν την οργάνωση» (Vick, 2014, σ. 266). Η Φιλόμουσος Εταιρεία συχνά συγγέονταν με τη Φιλική Εταιρεία και κατά λάθος εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της δεύτερης ως προς τον Καποδίστρια. Η θέση του, του επέτρεψε, επίσης, να υποστηρίξει τους Έλληνες, πολιτικά και διπλωματικά. Επομένως, δεν ήθελε να θέσει σε κίνδυνο αυτήν του τη θέση, υποστηρίζοντας ιδέες με τις οποίες ο Τσάρος ήταν αντίθετος. Επιπλέον, το βραχυπρόθεσμο όραμά του για την Ελλάδα δεν ήταν η πλήρης ανεξαρτησία αλλά ένα ρωσικό προτεκτοράτο, καθώς πίστευε ότι οι Έλληνες δεν ήταν ακόμη έτοιμοι για ένα ανεξάρτητο κράτος. Γι' αυτό ισχυρίστηκε ότι η Ρωσία έπρεπε να παρέμβει μονομερώς.

Ο Καποδίστριας διατύπωσε ότι ήταν καθήκον της ρωσικής αυτοκρατορίας ως προστάτρια των χριστιανών της οθωμανικής αυτοκρατορίας, οι οποίοι υπέφεραν. Αυτό δεν ήταν μόνο μια επίκληση στη συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή, αλλά και στα χριστιανικά συναισθήματα του Τσάρου. Επιπρόσθετα, ο ίδιος ο Καποδίστριας είχε μια «ισχυρή δέσμευση προς την ορθόδοξη εκκλησία» και ενστερνιζόταν κάποιες από τις θρησκευτικές ανησυχίες του Αλεξάνδρου (Grimsted, 1968, σ. 172). Η Ρωσία έπρεπε και μπορούσε να παρέμβει μονομερώς υπό αυτές τις συνθήκες, όπως έκανε και η Αυστρία στην Ιταλία, αλλά να το έκανε εκ μέρους της συμμαχίας και με την στήριξή της. Αλλά παρόλο που ο Τσάρος ήταν υπέρ της ιδέας και των Ελλήνων, «επέμενε να πάρει μια ευρωπαϊκή εντολή για να δράσει, όπως η Αυστρία στη Νάπολη, γιατί αν ενεργούσε μονομερώς θα υπονόμει το μεγάλο του επίτευγμα, την ευρωπαϊκή συμμαχία» αφού «στην Εγγύς Ανατολή η συμμαχία ήθελε να συγκρατήσει τη Ρωσία» (Schroeder, 1996, σ. 620).

Ο Καποδίστριας «γνώριζε τη δέσμευση του Αλεξάνδρου στην Ευρωπαϊκή Συμμαχία, την καταδίκη των εξεγέρσεων του 1820-1821 στην Ισπανία και την Ιταλία, και τον φόβο των υπόγειων κοινωνιών στην Ευρώπη και τη Ρωσία» (Prousis, 1994, σ. 23). Ο Αλέξανδρος ήταν ένας από τους ιδρυτές του συστήματος του συνεδρίου, το οποίο δεν ανεχόταν τα επαναστατικά κινήματα. Εφόσον θεωρούνταν επανάσταση, αναμενόταν να παρέμβει εναντίον των Ελλήνων και όχι των Οθωμανών. Ο Κάσλρη το είχε προτείνει αυτό, αλλά ήξερε ότι δεν θα γινόταν για θρησκευτικούς λόγους (Jarrett, 2013, σ. 304). Όταν ο Αλέξανδρος έστειλε τον σύμβουλό του, τον Ντμίτρι Τάτσεφ, στη Βιέννη για να συζητήσει τους όρους της δράσης που θα αναλάμβανε κατά των Οθωμανών, αυτό σήμαινε ότι ο Καποδίστριας είχε αποκλειστεί από τη διαδικασία, ενώ ο Μέττερνιχ ήταν μέρος της. Σύμφωνα με την Grimsted, «ο Καποδίστριας θα μπορούσε να ήταν σε

ισχυρότερη θέση έναντι του Μέττερνιχ, εάν οι ανησυχίες του για την ελληνική υπόθεση δεν τον απομάκρυναν από τους στόχους του Αλεξάνδρου» (Grimsted, 1969, σ. 255). Όπως εξηγεί ο Schroeder, ο Τσάρος «αναγνώρισε σιωπηλά μεγάλο μέρος της θέσης του Μέττερνιχ: τη διάκρισή μεταξύ των δικαιωμάτων της συνθήκης της Ρωσίας, τα οποία, εάν δεν πληρούνταν, της έδιναν λόγο για πόλεμο, και τα ανθρωπιστικά αιτήματα της Ρωσίας για την αποκατάσταση εκκλησιών και καλύτερη μεταχείριση των επαναστατών από τον Σουλτάνο, κάτι που δεν αποτελούσε casus belli και το οποίο η Ρωσία δεν μπορούσε να περιμένει από την Τουρκία να εκπληρώσει πλήρως εφόσον συνεχιζόταν η εξέγερση» (Schroeder, 1996, σ. 620).

Ο Καποδίστριας «προσπάθησε να προωθήσει τα ελληνικά συμφέροντα χωρίς να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα της Ρωσίας» στο βαθμό που η θέση του, του επέτρεπε να το κάνει (Parageorgiou, 2011, σ. 173). Αλλά ήρθε μια στιγμή που δεν μπορούσε πλέον να αποστασιοποιηθεί από αυτό που συνέβαινε στην Ελλάδα, παρόλο που ήταν αντίθετος με τον τρόπο, με τον οποίο αυτό ξεκίνησε. Σύμφωνα με τον Crawley, ήδη από το 1807, ο Καποδίστριας «έπαψε να είναι Ιόνιος και έγινε, όχι Ρώσος, αλλά Έλληνας στην καρδιά» (Crawley, 1957, σ. 169). Πράγματι «καθ' όλη τη διάρκεια των χρόνων του στη ρωσική θητεία, οι πολιτικές προοπτικές και δραστηριότητες του Καποδίστρια συνδέονταν στενά με τις ελπίδες του για την πατρίδα του την Κέρκυρα, οι οποίες με τη σειρά τους συνδέονταν με την επιθυμία του για μια ανεξάρτητη, συνταγματική κυβέρνηση για όλη την Ελλάδα» (Grimsted, 1968, σ. 175). Υπό τις δεδομένες συνθήκες, δεν ήταν πλέον δυνατό να υπηρετεί τη Ρωσία και την Ελλάδα ταυτόχρονα, όπως κάποτε ήλπιζε και έτσι «ένιωσε αναγκασμένος να αποχωρήσει από τη ρωσική θητεία» το 1822 (Ingram, 1993, σ. 256). Θα μπορούσε να εγκαταλείψει τα φιλελεύθερα ιδανικά του, αλλά όχι τους δεσμούς του με την Ελλάδα. Η αποχώρηση του Καποδίστρια σήμαινε ότι δεν ήταν πλέον μέρος του συστήματος του συνεδρίου. Αυτή ήταν μια επιτυχία για τον Μέττερνιχ κατά κάποιο τρόπο. Παρόλο που σε αυτό το σημείο το σύστημα φάνηκε να έχει κερδίσει μια ακόμη νίκη ενάντια στα επαναστατικά κινήματα, αυτό επρόκειτο να αλλάξει. Όπως αναφέρει η Grimsted, «ο καιρός δικαίωσε τον Καποδίστρια ως προς τη νέα ευρωπαϊκή τάξη και οι πολιτικές του στάσεις αποδείχθηκαν επικρατέστερες» (Grimsted, 1968, σσ. 166-167).

Συμπέρασμα

Ο επαναστατικός χαρακτήρας του 1821 έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι ήταν η πρώτη πραγματική ρωγμή στο σύστημα του συνεδρίου, το οποίο ήταν εντελώς κατά των επαναστατικών κινήματων, ειδικά εκείνων που είχαν εθνικό χαρακτήρα, καθώς οι ίδιοι οι σύμμαχοι απειλούνταν από αυτά. Γι' αυτό δεν ήταν ποτέ επιλογή το να βοηθήσουν τις ισπανικές αποικίες στην Αμερική. Αντίθετα συζητήθηκε εάν θα έπρεπε να βοηθήσουν την Ισπανία. Ο Καποδίστριας συμφωνούσε απόλυτα με αυτήν την προσέγγιση. Ακολουθούσε τις αρχές του συστήματος του συνεδρίου, του οποίου και βοήθησε στη δημιουργία, ακόμη και αν αυτό σήμαινε τη σύγκρουση με τις ίδιες του τις απόψεις. Προσωπικά πίστευε ότι «η μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση της συνταγματικής κυβέρνησης θα εγγυόταν νόμιμα

πολιτικά δικαιώματα, θα παρείχε μια βάση ενάντια στις επαναστατικές δραστηριότητες, και ως αποτέλεσμα θα απέτρεπε την ανάγκη για καταστολή» (Grimsted, 1969, σ. 238). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η έκκληση της Νάπολης είχε «λάβει μια κάποια συμπάθεια από τον Καποδίστρια» (Reinerman, 1974, σ. 276), αλλά έπρεπε να υποχωρήσει και να μην αναλάβει δράση λόγω των ρωσικών προτεραιοτήτων που καθορίζονταν από τον Τσάρο. Ήταν πιστός όχι μόνο στον Τσάρο, ο οποίος δεν ήταν πλέον υπέρ των φιλελεύθερων ιδεών, αλλά και του συστήματος του συνεδρίου. Οι παρεμβάσεις σε αυτές τις περιπτώσεις ήταν κατά των επαναστατών και όχι των μοναρχιών.

Η ελληνική υπόθεση διέφερε σ' αυτό. Το να βοηθήσουν τις οθωμανικές αρχές δεν ήταν ποτέ θέμα προς συζήτηση, εκτός από τις στιγμές που εξέφραζε το ερώτημά του για το γιατί η συμμαχία δεν μπορούσε να στηρίξει τους Έλληνες στον πόλεμο για την ανεξαρτησία τους. Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι η οθωμανική αυτοκρατορία ήταν εκτός του συστήματος του συνεδρίου. Ενώ είναι αλήθεια ότι οι Οθωμανοί δεν ήταν ποτέ μέρος των συμμαχιών που δημιουργήθηκαν σε αυτό το σύστημα, ούτε η Ισπανία, ούτε η Ιταλία ήταν. Ωστόσο, στις περιπτώσεις τους δεν τέθηκε ποτέ ζήτημα για υποστήριξη των επαναστατών με οποιονδήποτε τρόπο. Οι λόγοι θα μπορούσαν να οφείλονταν στο γεγονός ότι οι Οθωμανοί βρίσκονταν σε πτώση, αλλά τότε αυτό δεν ήταν τόσο σίγουρο όπως στις αρχές του 1821. Σύμφωνα με τον Jarret, η πρόσθετη επιπλοκή που προκάλεσε η ελληνική εξέγερση ήταν η θρησκεία, η οποία «διέκοψε τις υπάρχουσες συνταγματικές ευθυγραμμίσεις και τις παραδοσιακές γεωπολιτικές ανησυχίες» (Jarrett, 2013, σ. 307). Αλλά το να υποστηρίξουν ένα κίνημα ανεξαρτησίας ήταν επίσης αδιανόητο.

Ο Καποδίστριας έπρεπε να διαφωνήσει με την απόφαση να μην παρέμβουν, κυρίως επειδή ήταν Έλληνας, αλλά και επειδή δεν ταίριαζε με τα ιδανικά του. Πράγματι «καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του στο ρωσικό γραφείο εξωτερικών, ο Καποδίστριας αντιτάχθηκε ξεκάθαρα σε πολλές από τις πολιτικές του συστήματος της συμμαχίας γιατί πολύ συχνά, πίστευε, ότι οι μεγάλες δυνάμεις αρνούσαν να αναγνωρίσουν τα λαϊκά δικαιώματα και την εθνική αυτονομία των μικρότερων κρατών» (Grimsted, 1968, σ. 189). Το είχε βιώσει στην πατρίδα του, τα Ιόνια νησιά, τα οποία ήταν υπό ιταλική, γαλλική, οθωμανική, ρωσική και βρετανική κυριαρχία κατά τη διάρκεια της ζωής του. Γι' αυτό, παρόλο που ήταν αντίθετος με τον τρόπο που επέλεξαν οι Έλληνες, ο Καποδίστριας τους υποστήριξε. Ήταν υποστηρικτής των φιλελεύθερων ιδεών αλλά όχι των επαναστατικών, πόσο μάλλον των ίδιων των επαναστάσεων. Σύμφωνα με τον ίδιο, «τα ασφαλέστερα μέσα για την κοινωνική και εθνική αλλαγή» ήταν «η ηθική αφύπνιση και η εκπαίδευση» (Prousis, 1994, σ. 22). Γι' αυτό αρνήθηκε την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας, όταν του την πρόσφεραν. Αλλά μόλις άρχισε η μάχη μεταξύ των Ελλήνων και των οθωμανικών στρατευμάτων, ζήτησε επέμβαση εναντίον της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Αλλά επειδή ούτε η συμμαχία ούτε ο Τσάρος συμφώνησαν μαζί του, έπρεπε να σπάσει τους δεσμούς του και με τους δύο, αφήνοντας τη θέση του στη ρωσική υπηρεσία το 1822.

Μόνο δύο χρόνια μετά την αποχώρηση του Καποδίστρια, η στάση για τον πόλεμο μεταξύ Οθωμανών και Ελλήνων άρχισε να αλλάζει. Ο Αλέξανδρος «ανέλαβε την πρωτοβουλία με ένα υπόμνημα που πρότεινε την ίδρυση τριών

αυτόνομων ελληνικών ηγεμονιών» και κάλεσε τα μέλη της Πενταπλής Συμμαχίας να το συζητήσουν στο συνέδριο (Heraclides και Dialla, 2015). Το συνέδριο της Αγίας Πετρούπολης, στο οποίο δεν συμμετείχε η Βρετανία, δεν κατέληξε κάπου. Όμως, η εντατικοποίηση των μαχών ώθησε τη Ρωσία και τη Βρετανία να δράσουν και έτσι υπέγραψαν ένα πρωτόκολλο το 1826, το οποίο πρότεινε την από κοινού τους διαμεσολάβηση. Η Ρωσία είχε ένα νέο τσάρο, τον Νικόλαο Γ'. Τα άλλα μέλη της Πενταπλής Συμμαχίας κλήθηκαν επίσης για την τελική συμφωνία, αλλά δεν υπήρχε πιθανότητα η Αυστρία και η Πρωσία να την υποστηρίξουν. Προσέφεραν μόνο αόριστα λόγια για στήριξη, αλλά δεν την υπέγραψαν (Brewer, 2001, σ. 257). Συνεπώς, η Βρετανία, η Ρωσία και η Γαλλία υπέγραψαν τη Συνθήκη του Λονδίνου το 1827, η οποία πρότεινε ανεξαρτησία για την Ελλάδα, υπό την εποπτεία της οθωμανικής αυτοκρατορίας και φόρου υποτελής σε αυτήν. Η πρόταση απορρίφθηκε από τον Οθωμανό σουλτάνο, πράγμα που τελικά οδήγησε στη στρατιωτική επέμβαση των τριών δυνάμεων. Επομένως, όχι μόνο η Ρωσία αλλά και η Γαλλία και η Βρετανία, υποστήριζαν τους Έλληνες, πράγμα που σήμαινε ότι ήταν στο πλευρό των επαναστατών. Αυτή ήταν μια σημαντική εξέλιξη στο σύστημα του συνεδρίου, πράγμα που κάνει την ελληνική περίπτωση επαναστατική και υπό μία άλλη έννοια.

Βιβλιογραφία

- Brewer, D. (2001) *The Greek War of Independence: The Struggle for Freedom from Ottoman Oppression and the Birth of the Modern Greek Nation*. Woodstock, N.Y.: Overlook Press.
- Crawley, C. W. (1957) John Capodistrias and the Greeks before 1821. *The Cambridge Historical Journal* 13(2): 162-182.
- Grimsted, P. K. (1968) Capodistrias and a "New Order" for Restoration Europe: The "Liberal Ideas" of a Russian Foreign Minister, 1814-1822. *The Journal of Modern History* 40(2): 166-192.
- Grimsted, P. K. (1969) *The Foreign Ministers of Alexander I: Political Attitudes and the Conduct of Russian Diplomacy, 1801-1825*: Berkeley: University of California Press.
- Heraclides, A., Dialla, A. (2015) *Humanitarian Intervention in the Long Nineteenth Century: Setting the Precedent*: Manchester University Press.
- Ingram, E. (Ed.) (1993) *Anglo-Ottoman Encounters in the Age of Revolution: The Collected Essays of Allan Cunningham*. Volume 1. London: Frank Cass.
- Jarrett, M. (2013) *The Congress of Vienna and its Legacy: War and Great Power Diplomacy after Napoleon*. London-New York: I. B. Tauris.
- Metternich, E. (Ed.) (1881) *Memoirs of Prince Metternich*. Volume 3: 1815-1829. London: Richard Bentley&Son.
- Nicolson, H. (1964) *The Congress of Vienna: A Study in Allied Unity 1812-1822*. The Viking Press.
- Papageorgiou, S. P. (2011) Attempts to Strengthen Centralized Power: The Capodistrian Political Model. In P. Pizaniyas (ed.), *The Greek Revolution of 1821: A European Event*. Istanbul: The Isis Press.
- Prousis, T. C. (1994) *Russian Society and the Greek Revolution*. DeKalb: Northern Illinois University Press.
- Reinerman, A. J. (1974) Metternich, Alexander I, and the Russian Challenge in Italy, 1815-20. *The Journal of Modern History* 46(2), 262-276.

- Schroeder, P. W. (1996) *The Transformation of European Politics 1763-1848*. New York: Oxford University Press.
- Vick, B. E. (2014) *The Congress of Vienna: Power and Politics after Napoleon*. Cambridge, London: Harvard University Press.
- Wirtschafter, E. K. (2019) The Congress of Aix-la-Chapelle (1818) and Russia's Proposal for a Treaty of Guarantee. *The Journal of Modern Russian History and Historiography* 12(1): 245-262.
- Zamoyski, A. (2007) *Rites of Peace: The Fall of Napoleon & the Congress of Vienna*. London: Harper Press.

Kapodistrias in Vienna: Concert of Europe and “The Greek Revolution”

Utku Özer

*Research Fellow, Athens Institute for Education and Research &
Post-Doctoral Researcher, Panteion University, Greece*

The Greek revolution of 1821 broke out at a time when European states were trying to restore the pre-Revolutionary Europe. The rules of the restoration were decided at the Congress of Vienna and they included neither sympathy nor tolerance for revolutionary ideas and movements. The embodiment of these rules was the Concert of Europe and its implementation and protection were handed to the Great Powers under the Holy Alliance, the Quadruple Alliance and Quintuple Alliance. One of the architects of this system was Ioannis Kapodistrias, the back then foreign minister of the Russian Empire and the future head of state of independent Greece. The aim of this article is to analyze Kapodistrias' position, role and ideas within the Congress system as the minister of Russian Empire, until his leave from this post due the events of Greek revolution and the allied responses.

Keywords: *Ioannis Kapodistrias, Congress of Vienna, Concert of Europe, Greek revolution, Greece, Russia*

